

YAYIN TANITIM

M. Orhan OKAY, **Necip Fazıl “Sıcak Yarada Kezzap”**,
Dergah Yayınları, İstanbul, 2014.

Arş. Gör. Elif
BÜYÜKKAYA*

*“Bir fikir ki, sıcak yarada kezzap,
Bir fikir ki, beyin zarında sülük.
Selâm, selâm sana haşmetli azap;
Yandıkça gelişen tılsımlı kütük.”*

Prof. Dr. M. Orhan Okay’ın kaleme aldığı *Necip Fazıl “Sıcak Yarada Kezzap”*, 1987’de Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yayımlanan *Necip Fazıl Kısakürek* monografisinin genişletilmesi ve yeniden düzenlenmesiyle Dergâh Yayınları tarafından basılmıştır.

İki kitap, içerik açısından farklılıklar göstermektedir. 2014 basımında, öncekinden farklı olarak “İntibalar” başlığı

altında Okay’ın yazılarına yer verilirken, “Mülakatlar” bölümünde de yazar ile Necip Fazıl hakkında yapılan söyleşiler derlenmiştir.

Üç bölümden oluşan *Necip Fazıl “Sıcak Yarada Kezzap”*, eleştirel bir önsöz ile başlar. Okay, ‘Tek parti devrinin düşüncüyü de tek’e zorlayan baskısında başka türlü düşünebilen ve fikirleriyle kitleleri arkasından sürükleyen, hitabet kudretinin meyvelerini yeni yüzyılımıza taşıran’ Necip Fazıl’ın mirasına ‘hayranlıklarımızı bir tarafa bırakarak’ daha tarafsız bir gözle bakmak gerektiğini belirtir. Nitekim eser boyunca da bu tarafsız gözle Necip Fazıl’ı bütün yönleriyle tanıma fırsatı buluruz.

* Gazi Üni. Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Böl. elifbuyukkaya@gazi.edu.tr

Orhan Okay, öfkeyi Necip Fazıl'ın yazılarının alâmet-i farikası olarak görür. “Öfke, asabiyet, hiddet ve hiciv, kayaları döven sert dalgalar gibi okuyucunun yüzüne çarpar.” (s. 8)

Necip Fazıl'ın edebî eserleriyle fikir yazıları arasında sadece estetik bir fark olduğunu belirten Okay, “Poetika”nın da bir savunma niyeti olmaksızın, sanatı üzerine düşünme ve bunun ilmini yapma ihtiyacından doğduğunu dile getirir. Onun “Poetika”sı kendi şiiri üzerine bir manifesto niteliğindedir.

Okay'a göre Necip Fazıl genel ve özel manasıyla artist bir insandır. Genel manada edebiyatın bütün türlerinde kalem oynatan bir yazar, müzikten resme ve bu sanatlara has tekniklerin de dışında nüfuz edebilen bir yorumcu oluşuyla artisttir. Özel manadaki artistliği ise ‘tiklerinden başlayarak konuşmalarındaki teatral tavırlar, jest ve mimikler, yazılarında ise olağanüstü, şaşırtıcı metaforlar, bir rol özentisi değil, hatta bir alışkanlıktan da öte, derunî bir trajedinin dışavurumudur.’

“Necip Fazıl’da fikirle estetiğin, zaman zaman bozulan dengesi de dikkate alınmak şartıyla, beraber yürüdüğü kabul edilebilir.” diyen yazar, Necip Fazıl’ın ileri sürdüğü fikirlerin tamamıyla yeni olmamasına rağmen tesirini kuvvetle hissettirmesini, Necip Fazıl’ın ‘fikirlerle beraber onları takdim tarzına, yani sanatkâr tarafına’ bağlar.

Birinci bölümde, Necip Fazıl’ın biyografisi sanatına etki eden yönler ve edebî dünyasının kaynaklarına dair bilgilerle ele alınır. Şairin sanat hayatını ayrıntılı bir şekilde aktaran Okay, Necip Fazıl’ı her yönüyle değerlendirir. Önsözde vurguladığı ‘tarafsız bir göz’, sanatkârı olumlu-olumsuz her açıdan göstermesinde fark edilir. Bu bölüm, Necip Fazıl’a panoramik bir bakıştır.

“Sanat Hayatı” alt başlıklı bölümde, Necip Fazıl’ın şiiri ve poetikasına, şiirlerinin değişmesi ve gelişmesine değinilir. Necip Fazıl hayatı boyunca eserlerini değiştirmiş, yeniden düzenlemiş ve hatta bazılarını tasfiye etmiştir. “Mal sahibi bensem, bunları istemediğim, tanımadığım ve çöplüğe attığım bilinsin.” diyen Necip Fazıl’ın şiirlerini inceleyen Orhan Okay, şairin reddettiği eserlerini de dikkate alarak bütüncül bir tahlil ve tasnif oraya koymuştur. Okay’a göre bir araştırmacı, doğru tespit, tahlil ve tenkidi yapabilmek için sanatkârın kaleme aldığı her şeyi bakmalıdır:

Her insan için olduğu gibi şüphesiz bir şairin vasiyetine de geride kalanları tarafından saygı gösterilmelidir. (...) Ancak bir araştırmacı için durum biraz daha değişiktir. Bugün gerek sanatkârların

biyografisinin doğru tespiti, gerekse eserlerinin tahlil, tenkit ve değerlendirilebilmesi için mektup, hatıra ve günlük gibi yayımlanmak niyetiyle yazılmamış ve oldukça mahrem metinler, hatta ağızlarında dolaşan rivayetler/fısıltılar bile gün ışığına çıkmakta ve üzerinde konuşulmaktadır. Necip Fazıl ve eserleri, özellikle şiirleri üzerinde yorum yapmak isteyen araştırmacılar için de Çile'nin sınırları içinde hapis kalmak mümkün ve yeterli değildir, doğru da değildir. Bu bakımdan bu bahsimizde Necip Fazıl'ın gerektiğince Çile dışındaki şiirleri ve bunlar üzerinde yaptığı değişimler de dikkate alınmıştır. (s. 39-40)

Orhan Okay, Necip Fazıl'ın eserlerindeki değişimleri 'mütemâdi bir arayış' olarak değerlendirir. Bu değiştirmelerle Necip Fazıl, "alelade dilden gittikçe bir tecrit diline, edebî dile, şiir diline ulaşmanın çok dikkate şayan örneklerini vermiştir." (s. 92) Ayrıca, Türk edebiyatında kendi şiirini yayımlamak suretiyle bu kadar değiştiren bir şair olamadığını söyleyen yazar, 'zihnî hayatını bu kadar dışa vuran bir şairin bize şiirin dogumu ve gelişimine dair düşünme imkânı verdiğini' belirtir.

Okay, Necip Fazıl'ın şairliğini üç önemli şiir merkezinde dört döneme ayırır. Kronolojik olarak onar yıllık periyodlar hâlindeki üç şiir: "Kaldırımlar" (1928), "Senfonya/Çile" (1938) ve "Sakarya Destanı" dır (1948). Birinci dönemi, hazırlık ve arayış yılları olarak düşünen Okay, şairin bu dönemde halk şairlerin beslendiğini belirtir. İkinci dönem "Senfonya/Çile"de, "Kaldırımlar"dan izlerle aynı yalnız adam ve aynı "ben", şiirin bütününe hâkimdir. Burada yeryüzüne fırlatılmış insanın sancılarını görürüz. Okay, "Sakarya Destanı"na kadarki on yılın, Necip Fazıl'ın şiir kronolojisinde en verimsiz dönem olduğunu söyler. Sadece 13 şiirin yayımlandığı bu on yıl, "Kaldırımlar" ve önceki dönemin izlerinden ibarettir. Necip Fazıl'ın şairliğinin son dönemi ise lirik/hamasî şiirlerden oluşur, "Sakarya Destanı" da bu dönemin zirvesindedir.

Eserin birinci bölümünde Orhan Okay'ın bütüncül bir şekilde Necip Fazıl'ın 'hayatı, şiiri, sanata bakışı ve eserlerini' incelediği görülür. Ayrıca şairin ait olduğu döneme dair umumî bir manzara sunularak, okurun zihninde Necip Fazıl'ın edebiyat tarihindeki konumu belirginleşir ve Necip Fazıl'ın Türk şiirinde nasıl bir çığır açtığı anlaşılır.

Sıcak Yarada Kezzap'ın ikinci bölümünü "İntibalar" teşkil eder. Bu kısımda Orhan Okay'ın Necip Fazıl hakkındaki çeşitli yazılarını görmekteyiz. Bu bölüm "Birkaç Hatıra... Birkaç İntiba..." başlıklı yazı ile başlar. Bu yazıda, Okay'ın Necip Fazıl ile ilk temasları, hatıraları ve intibalarına değinilir.

“Mülakatlar” başlıklı üçüncü bölümde ise Orhan Okay ile Necip Fazıl üzerine yapılan söyleşilere yer verilir. Bu bölüm, dergilerde yapılan mülakatların bir derlemesidir. Bu söyleşilerle okur, Okay’ın Necip Fazıl’a dair fikirlerini etraflıca görme imkanı bulur.

Türk edebiyatının duayen araştırmacısı Prof. Dr. Orhan Okay, *Necip Fazıl “Sıcak Yarada Kezzap”* adlı incelemesiyle, “Şeyhü’ş-Şuara”yı bütün cepheleriyle ele alır. Bu eserin yalnızca Necip Fazıl ile ilgili değil bütün alanlarda; genç araştırmacıları objektif bir tavır ve bütüncül bir bakış açısıyla çalışmalar yapmaya teşvik edeceğini düşünmekteyiz.